

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-04-28

Vår referens

Ahmet Gazic

Utvecklingssamordnare

ahmet.gazic@malmo.se

Ärende väckt av Moderaterna- Avhopparprogram för barn

ASN-2025-3830

Sammanfattning

Farishta Sulaiman (M) har inkommit med ett nämndinitiativ till arbetsmarknads- och socialnämnden avseende införandet av ett specialiserat avhopparprogram riktat till barn och unga som befinner sig i kriminalitet.

I nämndinitiativet föreslås arbetsmarknads- och socialnämnden besluta om att införa ett specialiserat avhopparprogram riktat till barn och unga som befinner sig i kriminalitet.

Vidare föreslås arbetsmarknads- och socialnämnden att uppdra åt arbetsmarknads- och socialförvaltningen att skyndsamt återkomma med ett konkret förslag på utformning och organisering av avhopparprogram för barn.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslås även att ges i uppdrag att utforma ovan nämnda program med stöd av forskning och beprövad erfarenhet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden (§ 84) beslutade den 2025-02-26 att överlämna ärendet till förvaltningen för beredning.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att de verksamheter, insatser och samverkansstrukturer som redan finns i förvaltningen och som bedrivs med stöd i befintlig lagstiftning tillgodoser behovet av arbetsformer för målgruppen.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslår att nämndinitiativet bör anses besvarat med vad som redovisas i ärendet.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden anser nämndinitiativet vara besvarat med vad som redovisas i ärendet.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse - Ärende väckt av Moderaterna - Avhopparprogram för barn
- Ärende väckt av Moderaterna - Avhopparprogram för barn 2025-02-26(ASN-2025-3830-1)

Beslutsplanering

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2025-02-26

ASN beredning 2025-04-30

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2025-05-08

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2025-05-23

Beslutet skickas till

Farishta Sulaiman (M)

Ärendet

Farishta Sulaiman (M) har inkommit med ett nämndinitiativ till arbetsmarknads- och socialnämnden avseende införandet av ett specialiserat avhopparprogram riktat till barn och unga som befinner sig i kriminalitet.

Initiativtagaren beskriver att socialtjänstens befintliga insatser främst riktar sig till tidiga stadier av normbrytande beteende och är otillräckliga för barn som är involverad i allvarlig kriminalitet, varför initiativtagaren menar att det behövs ett specifikt avhopparprogram för barn.

Vidare menar initiativtagaren att ett avhopparprogram för barn måste erbjuda en helhetslösning med fokus på fysisk säkerhet, psykosocialt stöd, familjestöd och pedagogiska insatser samt vila på forskning. Mot bakgrund av ovanstående föreslår initiativtagaren arbetsmarknads- och socialnämnden att besluta:

- Att ett specialiserat avhopparprogram riktat till barn och unga som befinner sig i kriminalitet snarast ska införas.
- Att uppdra och arbetsmarknads- och socialförvaltningen att skyndsamt återkomma till nämnden med ett konkret förslag på utformning och organisering av avhopparprogram för barn.
- Att uppdra åt arbetsmarknads- och socialförvaltningen att utforma förslaget med stöd av forskning och beprövad erfarenhet.

Efter yrkande från Sedat Arif (S) om att lämna över ärendet till förvaltningen för skyndsamt beredning beslutade nämnden (§ 84) den 2025-02-26 att bifalla föreliggande förslag.

Om avhopparverksamheter

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har sedan 2012 en etablerad specialistverksamhet, Konsultationsteamet, som arbetar med individer som befinner sig i en kriminell kontext, har en hotbild mot sig, är i behov av stöd och skydd samt är motiverade till att lämna kriminaliteten.

I arbetet med att stödja individers utträde ur kriminalitet arbetar Konsultationsteamet med såväl skyddsåtgärder som olika former av stöd. Konsultationsteamet är bland annat behjälpliga med att tillgodose individens behov av boende, i kontakten med försörjningsstödet och missbruksvården, genom kontaktperson, samtalsbehandling samt med att etablera sociala nätverk.

Definitionen för vem som kvalificerar sig som avhoppare omfattar även personer under 18 år och utgör inget hinder för barn att delta i en avhopparprocess. Givet att barnet uppfyller kriterierna i definitionen kan socialtjänsten i de flesta delar utgå från ordinarie avhopparprocess (Socialstyrelsen 2025: 32).

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill dock påpeka att barn och unga i en kriminell kontext sällan uppfyller definitionen för avhoppare då de oftast inte är motiverade till att lämna den organiserade brottsligheten, oavsett om det föreligger en hotbild eller inte.

Samtidigt vill arbetsmarknads- och socialförvaltningen betona att även när barnet inte bedöms som motiverat till att lämna en kriminell miljö, eller inte ser allvaret eller konsekvenserna av sitt deltagande i kriminella nätverk, kan barnet vara i behov av stöd och skydd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller LVU (1990:52).

Verksamheter för barn i kriminalitet

För barn och unga mellan 12–21 år med etablerad kriminalitet finns bland annat verksamheten ”Lyftet” att tillgå som insats. ”Lyftet” bedriver öppenvård för barn, ungdomar och deras familjer. Behandlingsarbetet utgår från en systemteoretisk grund där man dels anpassar arbetet efter barnets och familjs behov och möjligheter, dels arbetar parallellt med flera livsområden i barnets liv. I behandlingen är samverkan med viktiga aktörer som skola, polis eller barn- och ungdomspsykiatri (BUP) central.

I de fall verksamheterna möter barn som uttalar en rädsla kopplat till organiserad kriminalitet, oaktat barnets kriminella status, ombesörjs behovet av skydd för både den unge och familjen inom ordinarie verksamhet.

Sedan den 1 april 2024 är skyddat boende, enligt lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende, en boendeinsats enligt socialtjänstlagen där barn kan beviljas skyddat

boende. Även vårdnadshavare kan placeras på skyddat boende tillsammans med barnet, förutsatt att vårdnadshavaren också beviljats insatsen (6 kap. d § SoL).

Förvaltningens överväganden

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen instämmer med initiativtagaren om att barn som rekryteras till kriminella nätverk utgör ett betydande samhällsproblem.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen anser samtidigt att de verksamheter, insatser och samverkansstrukturer som redan finns i förvaltningen och som bedrivs med stöd i befintlig lagstiftning tillgodoser behovet av arbetsformer för målgruppen.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill dock betona att det är fortsatt angeläget att kontinuerligt förstärka och utveckla både det uppsökande och motiverande arbetet kring målgruppen. Vidare kommer förvaltningen att fortsätta arbeta med att etablera enkla kontaktvägar för barn och unga som vill lämna kriminalitet samt förstärka samordningen mellan så väl interna som externa instanser som möter målgruppen.

Socialtjänstens särskilda ansvar för barn och unga

Arbetsmarknads- och socialnämnden har ett särskilt utpekat ansvar att verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden (5 kap. 1 § SoL 2001:453). Nämndens ansvarsområde omfattar även barn och unga som ingår i organiserad brottslighet och styrs av samma bestämmelser i socialtjänstlagen och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) som nämndens arbete med barn och unga generellt (Socialstyrelsen 2025: 32–33).

Förstärkt uppsökande arbete

Utöver att arbetsmarknads- och socialförvaltningen får kännedom om möjliga avhoppare genom bland annat orosanmälningar, när barn häktas, eller när socialtjänsten närvarar vid polisförhör, har förvaltningen en rad arbetsformer och samverkansstrukturer som syftar till att identifiera och motivera möjliga avhoppare, dvs barn som riskerar att utveckla, eller redan befinner sig i kriminalitet, att lämna.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens arbete med ”Trygga barnet” bidrar till att, i ett tidigt skede, identifiera barn och unga som löper risk för att utvecklas ogynnsamt.

Genom arbetet med dialogsociologer arbetar förvaltningen kontaktsökande i syfte att öka förtroendet för socialtjänsten och därigenom säkerställa att fler barn och unga får sina stödbehov tillgodosedda.

Arbetsmarknad- och socialförvaltningen har sedan 2023 arbetat med att anpassa och implementera strategin gruppvaldsintervention (GVI), eller ”Sluta skjut”, för

minderåriga: ”Custom under 18”. Inom ramen för ”Custom under 18” har förvaltningen mobiliserat ett uppsökande arbete för ungdomar mellan 15–18 år.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har sedan cirka ett år tillbaka även inrättat fyra lokala samverkansråd, så kallade Bob-råd, inom ramen för det nationella arbetet kring målgruppen barn och unga i organiserad brottslighet (Bob).

På den lokala nivån utgörs en del av förvaltningens arbete av ett månatligt informationsutbyte i individärenden mellan polis och socialtjänst. Därtill arbetar socialtjänsten och polisen med barn och deras familjer mellan avstämningarna.

Pågående utvecklingsarbete

Att motverka rekryteringen av barn till kriminella nätverk är en av arbetsmarknads- och förvaltningens högst prioriterade frågor. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen kommer därför att, inom ramen för befintliga samverkansstrukturer, fortsätta att utveckla en beredskap till att motivera barn att lämna kriminaliteten under perioder när motivationen är som störst.

I den nya socialtjänstlagen som träder i kraft 1 juli 2025 kommer arbetsmarknads- och socialförvaltningen ges möjligheten att erbjuda insatser utan individuell behovsprövning. Förvaltningen bedömer att lagförslaget kommer att sänka trösklarna och möjliggöra tidigare insatser vilket kan bidra till att öka motivationen bland enskilda som är i behov av stöd, inte minst barn som befinner sig i kriminalitet.

Inför omställning till den nya socialtjänstlagen kommer arbetsmarknads- och socialförvaltningen även att genomföra en läges- och behovsanalys avseende vilka insatser som erbjuds till målgruppen.

Sedan 1 juli 2023 har även arbetsmarknads- och socialförvaltningen möjlighet att besluta om öppna insatser, kontaktperson eller särskild kontaktperson för barn upp till 12 år utan vårdnadshavarnas samtycke, om det anses lämpligt och barnet samtycker.

För att ställa om till de ökade kraven på kunskapsbaserade insatser som den nya socialtjänstlagen gör anspråk på kommer arbetsmarknads- och socialförvaltningen under hösten 2025 bland annat att utbilda all personal inom enheten ungdom i det standardiserade bedömningsverktyget ESTER (evidensbaserad strukturerad bedömning av risk- och skyddsfaktorer).

Bedömningsmetoden bygger på kunskapen om risk- och skyddsfaktorer avseende barns risk för återfall i våld och annan kriminalitet (Socialstyrelsen 2025: 35). Mer specifikt syftar metoden till att ge vägledning vid bedömning av barn och ungas risk för återfall

samt precisera vilka risk- och skyddsfaktorer förvaltningen behöver sätta in insatser mot för att mer effektivt arbeta mot de bakomliggande orsakerna till kriminalitet.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill även i sammanhanget betona att arbetet med målgruppen barn i kriminalitet, särskilt vid placering utanför kommunen, kräver en tät myndighetsövergripande samverkan över kommungränserna, både vad gäller barnets behov av skydd och stöd.

I nuläget pågår arbetet med att inrätta en samordningsstruktur för arbetet med avhoppare på regional nivå. Länsstyrelserna föreslår att ges i ansvar att samordna arbetet i syfte att kunskapshöja samt stödja och underlätta kontakter och effektiv samverkan kring målgruppen.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslår att nämndinitiativet bör anses besvarat med vad som redovisas i ärendet.

Ansvariga

Therese Wihlborg Enhetschef

Truls Hallin Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef